

Sygn. akt VII U 385/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lipca 2017 r.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Włodzimierz Czechowicz
Protokolant:	st. sekretarz sądowy Maria Nalewczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 lipca 2017 r. w Warszawie

sprawy M. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania M. D.

od decyzji z dnia 29 grudnia 2015 roku nr (...)

1. oddała odwołanie;
2. zasądza od M. D. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wydał w dniu 29 grudnia 2015 roku decyzję znak (...) na mocy której stwierdził, że M. D. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od dnia 1 lipca 2012 roku do dnia 2 marca 2015 roku.

M. D. złożyła w dniu 27 kwietnia 2016 roku odwołanie od tej decyzji do Sądu Okręgowego w Siedlcach za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych domagając się uchylecia tej decyzji oraz ponownego rozpatrzenia sprawy (k-2 a.s.). W uzasadnieniu wskazała, że o wydaniu decyzji nie wiedziała z uwagi na brak możliwości odbioru korespondencji. O wydanej decyzji dowiedziała się dopiero 18 kwietnia 2016 roku po powrocie od chorej mamy. Odnośnie decyzji stwierdziła, że w jej przypadku zaistniał zbieg tytułów ubezpieczenia społecznego w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej, wykonywaniem umowy o pracę w wymiarze 1/8 etatu oraz świadczeniem pracy na podstawie umowy zlecenia.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniósł o odrzucenie odwołania na podstawie art. 477⁹ § 3 k.p.c. jako wniesionego po terminie, a w przypadku nieuwzględnienia tego wniosku o oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu swojego stanowiska organ rentowy podniósł, iż odwołująca wniosła odwołanie z nadmiernym przekroczeniem ustawowego terminu i przekroczenie to było z przyczyn od niej zależnych. Odnosząc się natomiast merytorycznie do zasadności odwołania organ rentowy przywołał przepis art. 9 ust.1 a oraz ust.2 Ustawy z dnia 13 października 1998 o systemie ubezpieczeń społecznych albowiem odwołująca się oprócz podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako pracownik wykonywała umowę o pracę oraz umowę zlecenia. Organ rentowy wskazał również, że w przypadku odwołującej się podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu umowy zlecenia była niższa od obowiązującej najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, biorąc zaś pod uwagę kolejność powstania tytułów ubezpieczeń było nim prowadzenie działalności gospodarczej (odpowiedź na odwołanie k.6 a.s).

Postanowieniem z dnia 17 czerwca 2016 roku Sąd Okręgowy w Siedlcach uznał się niewłaściwym i sprawę przekazał tutejszemu Sądowi do rozpoznania według właściwości miejscowej (k-9 a.s.).

W dniu 21 listopada 2016 roku Sąd Okręgowy Warszawa-Praga na rozprawie przesłuchał odwołującą się na okoliczność przyczyny wniesienia odwołania z opóźnieniem i odrzucił odwołanie (k-30 a.s.). Na skutek zażalenia odwołującej się Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 7 marca 2017 roku uchylił zaskarżone postanowienie, na skutek czego Sąd Okręgowy Warszawa-Praga VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rozpoznał sprawę merytorycznie po ustaleniu następującego stanu faktycznego:

Odwołująca się M. D. rozpoczęła pozarolniczą działalność gospodarczą od dnia 1 października 2005 roku na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej nr (...). Przesłuchana w charakterze strony na rozprawie nie potrafiła dokładnie wskazać daty. Nazwa tej działalności to (...). Z tytułu prowadzenia tej działalności odwołująca się dokonała zgłoszenia wyłącznie do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego od dnia 1 lipca 2012 roku. Od dnia 1 lipca 2012 do 3 marca 2015 roku została zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek A. D. z podstawą wymiaru składek niższą od minimalnego wynagrodzenia za pracę. W tym samym okresie odwołująca się została zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek R. W. z podstawą wymiaru składek niższą od obowiązującej odwołującą podstawy składek z tytułu wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej. Od dnia 3 marca 2015 roku odwołująca się ma ustalone prawo do emerytury (dokumentacja kontrolna w aktach organu rentowego karty bez numeracji, decyzja o przyznaniu emerytury k- 22 a.s., odwołująca się - nagranie od 00:06:47 do 00:21:56).

Wykonując zobowiązanie Sądu Okręgowego odwołująca się przedstawiła kopie umów o pracę i umów zlecenia. Na ich podstawie Sąd ustalił, że odwołująca się zawarła w dniu 27 czerwca 2012 roku umowę o pracę z A. D. prowadzącym firmę (...), na czas określony do 30 czerwca 2013 roku w wymiarze 1/8 etatu - 1 godzina dziennie z wynagrodzeniem 187,50 zł. Wynagrodzenie wzrosło do 200 zł w kolejnej umowie od 1 lipca 2013 roku oraz do 210 zł w umowie od 1 lipca 2014 roku z tym samym wymiarem etatu w obu umowach (k-80 do 82 a.s.).

Jak wynika ponadto z umowy zlecenia zawartej w dniu 1 lipca 2012 roku z firmą (...) z siedzibą w K. odwołująca się miała przekazywać zleceniodawcy informacje o osobach potencjalnie zainteresowanych współpracą z firmą (...), za co miała otrzymywać miesięcznie kwotę 30 zł brutto (słownie trzydzieści, k-84 a.s.). Umowy zostały rozwiązane w związku z nabyciem przez odwołującą się prawa do emerytury (zeznanie odwołującej się w charakterze strony k- 87 a.s. nagranie j.w.).

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga ustalił ponadto na podstawie dokumentacji znajdującej się w aktach rentowych, że na dzień 7 stycznia 2010 roku odwołująca się posiadała zaległość w opłacanych składkach na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na kwotę 601 zł, zaś w dniu 5 maja 2011 roku miała nadpłatę w kwocie 1145,02 zł. W dniu 25 maja 2011 roku organ rentowy stwierdził, że konto zostało uporządkowane zgodnie z podleganiem do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. W dniu 23 października 2015 roku organ rentowy sporządził notatkę służbową po przeprowadzeniu kontroli u płatnika A. D.

zatrudniającego odwołującą się od dnia 1 lipca 2012 roku do dnia 3 marca 2015 roku. W toku kontroli ustalono, że z tytułu ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego składki opłacane były od podstawy niższej od minimalnego wynagrodzenia oraz od podstawy niższej od obowiązującej najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą (dokumentacja w aktach rentowych, karty bez numeracji). Po przeprowadzeniu kontroli organ rentowy wydał w dniu 29 grudnia 2015 roku zaskarżoną decyzję, po czym stwierdził jej prawomocność z dniem 19 lutego 2016 roku i skierował do odwołującej się w dniu 5 kwietnia 2016 roku pismo informujące, że z uwagi na brak przekazania do ZUS prawidłowych dokumentów ubezpieczeniowych z tytułu wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej (...) organ rentowy z urzędu uporządkował okresy podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od 1 lipca 2012 roku do lutego 2016 roku (karta bez numeracji w aktach ZUS).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów złożonych do akt sprawy oraz znajdujących się w aktach ZUS, a także zeznań przesłuchanej w charakterze strony M. D.. Żadna ze stron nie kwestionowała zgromadzonego materiału dowodowego zgromadzonego przez Sąd Okręgowy, przed zamknięciem rozprawy w dniu 21 lipca 2017 roku pełnomocnik odwołującej się ani odwołująca się nie złożyli nowych wniosków dowodowych. Sąd Okręgowy uznał więc zgromadzone dowody za pełnowartościowy materiał dowodowy wystarczający do rozstrzygnięcia sporu.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył, co następuje: odwołanie jako niezasadne podlegało oddaleniu. Sąd Okręgowy nie podzielił argumentacji M. D. przedstawionej w odwołaniu i podtrzymanej przez pełnomocnika (syna) na rozprawie w dniu 21 lipca 2017 roku co do niezasadności decyzji ZUS w przedmiocie podlegania przez odwołującą się obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Stan faktyczny nie był sporny w niniejszej sprawie, strony różniły się natomiast co do interpretacji przepisu art. 9 ust 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych systemowej.

Jak wynika z przepisu art.9 Ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 963) osoby, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, 3, 10, 18a, 20 i 21, spełniające jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów, są obejmowane ubezpieczeniami tylko z tytułu stosunku pracy, umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarły z pracodawcą, z którym pozostają w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonują pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostają w stosunku pracy, członkostwa w spółdzielni, służby, pobierania świadczenia szkoleniowego, świadczenia socjalnego, zasiłku socjalnego albo wynagrodzenia przysługującego w okresie korzystania ze świadczenia górniczego lub w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie. Mogą one dobrowolnie, na swój wniosek, być objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi również z innych tytułów, z zastrzeżeniem ust. 1a, który stanowi, że ubezpieczeni wymienieni w ust. 1, których podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy, członkostwa w spółdzielni, służby, pobierania świadczenia szkoleniowego, świadczenia socjalnego, zasiłku socjalnego lub wynagrodzenia przysługującego w okresie korzystania ze świadczenia górniczego lub w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie w przeliczeniu na okres miesiąca jest niższa od określonej w art. 18 ust. 4 pkt 5a, podlegają również obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów, z zastrzeżeniem ust. 1b i art. 16 ust. 10a.

Jeżeli ubezpieczeni, o których mowa w ust. 1a, spełniają jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z więcej niż jednego innego tytułu, stosuje się do nich odpowiednio ust. 2, który stanowił (stan prawny z dnia 13 stycznia 2015 roku), że osoba, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4, prowadząca jednocześnie pozarolniczą działalność, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu tej działalności, jeżeli z tytułu wykonywania umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, oraz współpracy przy wykonywaniu tych umów podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest niższa od najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 18 ust.

8. Może ona dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi również z tytułu, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4. Osoba, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4, prowadząca jednocześnie pozarolniczą działalność, dla której właściwa jest podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, o której mowa w art. 18a, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu tytułów, z zastrzeżeniem ust. 2c. Zgodnie z tym przepisem osoba, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4, której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym miesiącu jest niższa od określonej w art. 18 ust. 4 pkt 5a, spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym również z innych tytułów. Zasady tej nie stosuje się, jeżeli łączna podstawa wymiaru składek z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4, lub z innych tytułów osiąga kwotę określoną w art. 18 ust. 4 pkt 5a. (minimalne wynagrodzenie za pracę). Osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych, tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń, z zastrzeżeniem ust. 2c i 7.

Obie strony postępowania powoływały się na przepis art. 9 ust. 2a ustawy systemowej zgodnie z którym osoba, prowadząca jednocześnie pozarolniczą działalność, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu tej działalności, jeżeli z tytułu wykonywania umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, oraz współpracy przy wykonywaniu tych umów podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest niższa od najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 18 ust. 8. Może ona dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi również z tytułu, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4. Osoba, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4, prowadząca jednocześnie pozarolniczą działalność, dla której właściwa jest podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, o której mowa w art. 18a.

Sąd Okręgowy porównał wysokość otrzymywanego miesięcznie wynagrodzenia M. D. z tytułu wykonywania umowy o pracę oraz umowy zlecenia z minimalnym wynagrodzeniem za pracę obowiązującym w okresie przed uzyskaniem przez odwołującą prawa do emerytury, które wynosiło: w roku 2012 – 1.500 zł, w roku 2013 – 1.600 zł, w roku 2014 – 1.680 zł oraz w roku 2015 – 1750 zł. Nie ulega więc wątpliwości, że wynagrodzenie otrzymywane z tytułu umowy o pracę i umowy zlecenia było diametralnie niższe od minimalnego wynagrodzenia ustalonego w spornym okresie powszechnie obowiązującymi przepisami prawa.

Sąd Okręgowy podziela pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2015 roku w sprawie I UK 203/14 (opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2016, Nr 9, poz. 121) zgodnie z którym w razie równoczesnego podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej oraz z tytułu umowy zlecenia znajduje zastosowanie przepis art. 9 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych nawet w sytuacji, jeżeli nie są to jedyne tytuły podlegania tym ubezpieczeniom. W takim przypadku z uwagi na nieosiągnięcie wynagrodzenia z umowy zlecenia nie niższego niż 60 % prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego ubezpieczony powinien podlegać ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. Ponadto Sąd Najwyższy stwierdził, że d. zbiegu podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu umowy zlecenia i prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej ma zastosowanie art. 9 ust. 2a ustawy systemowej także wtedy, gdy nie są to dwa jedyne tytuły podlegania ubezpieczeniom społecznym. Jak wynika z ustaleń faktycznych odwołująca podlegała ubezpieczeniom z tytułu umowy o pracę zawartej z A. D. prowadzącym firmę pn. (...).

W uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy wskazał m.in., że regulacja zbiegu tytułów ubezpieczenia uległa z dniem 1 listopada 2005 r. istotnej zmianie. Mianowicie w ustawie systemowej dodany został przepis art. 9 ust. 2a. Przepis ten stanowi, że osoba prowadząca jednocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu z tytułu tej działalności, jeżeli z tytułu wykonywania umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje

się przepisy dotyczące zlecenia, oraz współpracy przy wykonywaniu tych umów podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest niższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących działalność pozarolniczą. W ocenie Sądu Najwyższego nie ulegało wątpliwości, że zmiana powyższa miała uzasadnienie fiskalne poprzez eliminację wyboru tytułu ubezpieczenia z bardzo niską podstawą wymiaru składek. Tak więc przepis art. 9 ust. 2a ograniczył zasadę pierwszeństwa w czasie w przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą i wykonujących jednocześnie umowy cywilnoprawne. Przepis ten powiązał rodzaj obowiązkowego tytułu ubezpieczenia z wysokością podstawy wymiaru składek.

Sąd Okręgowy zważył ponadto, że powyższa zmiana ograniczyła zasadę pierwszeństwa w czasie w przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność i wykonujących jednocześnie umowy cywilnoprawne, m.in. umowę zlecenia. Od dnia 1 listopada 2005 roku powiązано bowiem rodzaj tytułu obowiązkowego ubezpieczenia z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Jeśli więc podstawa wymiaru składek w przypadku umowy zlecenia byłaby niższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność, to obowiązek ubezpieczenia powstaje z tytułu działalności pozarolniczej, co oznacza (wbrew pogładowi odwołującej się) przełamanie zasady pierwszeństwa w czasie. W takim przypadku możliwe jest jedynie dobrowolne ubezpieczenie równoległe z tytułu wykonywanych umów cywilnoprawnych. Reguła odwołująca się do podstawy wymiaru składek (określona w art. 9 ust. 2a ww. ustawy) dotyczy jedynie osób, które prowadzą pozarolniczą działalność na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych. Odwołująca prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą w okresie objętym zaskarżoną decyzją pod nazwą (...). Analogiczny pogląd jak został wyrażony przez Sąd Najwyższy odnośnie zbiegu tytułów ubezpieczeń został także sformułowany w orzeczeniach Sądów Apelacyjnych: w Katowicach z dnia 25 października 2012 roku (III AUa 26/12) oraz w Białymstoku z dnia 24 października 2012 roku (III AUa 535/12), a także z dnia 20 grudnia 2016 roku (III AUa 601/16).

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie uznając je za bezzasadne, nawet jeżeli organ rentowy nie kwestionował w toku postępowania ważności zawartych umów o pracę i zlecenia z uwagi na wysokość ustalonych przez strony tych umów wysokości wynagrodzenia.

Rozstrzygnięcie o kosztach zapadło na podstawie art. 98 k.p.c. oraz przepisu § 9 ust. 2 w zw. z § 21 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804) w brzmieniu obowiązującym przed dniem 27 października 2016 roku. Pełnomocnik organu rentowego nie wskazał w odpowiedzi na odwołanie wartości przedmiotu sporu, którą Sąd powinien w niniejszej sprawie o podleganie ubezpieczeniom wziąć pod uwagę rozstrzygając o kosztach procesu stosownie do uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2016 roku w sprawie II UZP 2/16.

SSO Włodzimierz Czechowicz

Z/(...)